

гуманної педагогіки, висловлений М.Монтессорі: «Допоможи мені зробити це самому» [5, с.6].

Список використаної літератури

1. Єрмаков І. Г. Проектна діяльність // Енциклопедія освіти АПН України; гол. Ред.. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 717.
2. Інформаційно-методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності вчителя / Л.М.Забродська, О.В.Онопрієнко, А.Д.Цимбалару, Л.Л.Хоружа. – Х.: Основа, 2007. – С. 204.
3. Методичні рекомендації щодо впровадження Stem-освіти в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2019-2020 н.р.
4. Онопрієнко О. В. Управління проектною діяльністю молодших школярів // Навчання і виховання учнів 4 класу: Метод. Посібн. – К.:Почат. Шк., 2005.
5. Проект у початковій школі. Тематика та розробки занять. // К.: Шк. Світ, 2008.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти.-К.: Грамота, 2013, С. 297 – 305.
7. Stem-освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imizo.gov.ua/Stem-osvita/>
8. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. //Початкова школа. – № 9. – 2018.
9. Чернецька Т. І. Сучасний урок. Теорія і практика моделювання, 2011. – С. 129 – 142.

Максимчук А.П.,

викладач кафедри мистецтв дисциплін і методик навчання (Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Навчальна постановка: натюрморт, портрет, фігура людини з дисципліни «Рисунок»

У статті розглядаються теоретичні та практичні питання організації та значення навчальної постановки з рисунку для студентів спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) та спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн).

Від уміння правильно організувати натюрморт, портрет або фігуру людини в аудиторії або на пленері залежить кінцевий результат усього навчального процесу з даної дисципліни. Добре організовані навчальні постановки сприяють розвитку в них умінь і навичок, необхідних їм для подальшої професійно-художньої та творчої діяльності.

Навчання рисунку від початку і до кінця повинно вестися тільки з натури. У сучасній освітній ситуації навчальні постановки розглядаються як комплекс завдань в рамках певних програм. Вони є основою навчання рисунку з натури, головним методом вивчення образотворчої грамоти і формування творчих здібностей, компетенцій майбутніх бакалаврів. Мистецтву організації натурної постановки для рисунку завжди приділяється велика професійна увага [2].

Теоретичні питання, що стосуються постановок з рисунку відображені в наукових працях відомих вчених, художників-педагогів - Н.Н. Ростовцева, В.С. Кузина, Е.В. Шорохова та ін.

Грунтуючись на своєму досвіді викладання, потрібно розкрити загальне розуміння постановочних завдань, які в цілому проявляються в жанрі натюрморту, портрету або зображення фігури людини. Виходячи з професійних компетенцій, ми розглядаємо навчання рисунку натюрморту, портрету або фігури людини з точки зору виділення однотипних художніх завдань для досягнення результатів в навчанні.

Використання єдиних закономірностей в навчанні при складанні натурних постановок як натюрморту, так і портрета сприятиме становленню професійного

сприйняття натури студентами бакалаврату та засвоєнню ними суті створення художнього зображення. Особливо актуальне це питання в даний час, коли необхідно домогтися високих результатів, а кількість годин на підготовку фахівців з предмету «Рисунок» вельми обмежена [3].

Весь процес навчання студентів побудований на виконанні ними системи спеціальних натурних постановок. Вдало скласти їх досить не просто. Від уміння правильно організувати натюрморт, портрет або фігуру людини залежить кінцевий результат усього навчального процесу з рисунку. Створення цікавої постановки вимагає від педагога творчого підходу. Кожен викладач вузу організовує її по-своєму. На характер навчальної постановки впливає ставлення викладача до дійсності, при цьому виявляються його художній смак, схильності, життєвий і творчий досвід.

Особливість роботи над натюрмортом, портретом або фігурою людини полягає в тому, що їх можна ставити і писати в різних умовах: при природному освітленні і штучному, в аудиторії і на пленері. Можна урізноманітнити композиції через комбінації об'єктів, драпіровок, точок спостереження. Для успішного вирішення навчально-творчих завдань з рисунку бажано організувати натурні постановку таким чином, щоб вона була композиційно цікавою і методично правильно сформованою.

Створення постановки починається з чіткого визначення навчальної задачі, потім викладач обдумує її зміст, сюжет і тільки потім приступають до складання самої постановки. Тему або сюжет може підказати будь-який привабливий предмет, об'єкт, асоціація або побачена яскрава подія. Цікаві для постановки предмети, сюжети знаходяться всюди. Це і яскраві квіти на лузі, і перші гриби в лісі. Поїздка на море може надихнути створити композицію в стилі марина, а відпочинок на дачі – написати фігуру на пленері. Вечеря в тісному сімейному колі на кухні навиває образ чайного або кавового натюрморту або постановок на тему: «Сніданок», «Обід», «Вечеря». Найбагатший матеріал для всіляких мальовничих рішень дадуть спостереження при збиранні врожаю. Для того щоб постановка вийшла гармонійною і привабливою, викладач повинен мати почуття міри і мати оригінальний естетичний смак [2].

Міняти і переміщати предмети, драпірування, натуру і освітлення потрібно до тих пір, поки композиційне, світлове і кольорове рішення повністю не влаштує педагога.

Особливості складання навчальної постановки полягають в наступному. Предмети для натурних постановок необхідно підбирати за змістом. Кожен предмет в житті має своє середовище проживання і функціональне призначення. Поміщений в невідповідні умови натюрморт або портрет може звучати дисонансом серед інших. Тому потрібно намагатися підбирати і групувати предмети в постановці таким чином, щоб кожен виглядав природно.

Небажано поєднувати предмети, які не відповідають єдності середовища, тематиці, дії, наприклад чайник і скрипку і т. п. У сюжетній і тематичній постановці увагу привертає головний об'єкт, який і несе основне смислове і візуальне навантаження, тобто становить композиційний центр. Зазвичай він знаходиться на другому плані, привертає до себе увагу кольором, ритмом, освітленістю, є камертоном активності кольору, світла, контрастів, характерний опрацюванням деталей. Інші об'єкти постановки, фон і драпірування, як правило, менш активні і тому другорядні. Розміщувати натуру і предмети потрібно просто, природно [4]. Не

варто розташовувати об'єкти в ряд, ставити їх занадто близько або дуже далеко один від одного.

Художній підхід полягає в тому, щоб постаратися створити плановість і таким чином показати глибину натюрмортного простору. Часто навчальні постановки, особливо натюрморти, організовуються за принципом підпорядкування загальній геометричній формі, тобто розташовуються так, щоб вони візуально вписувалися в трикутник, прямокутник, квадрат або коло. Цей спосіб побудови композиції відомий художникам давно.

Для знаходження композиційної рівноваги важливо в постановці збалансувати праву і ліву сторони по масі, кольором і тону. Наприклад, якщо головний предмет або група предметів зміщені вправо, то з лівого боку потрібно збільшити вільний простір і на противагу поставити кілька дрібніших предметів або розмістити активні складки, драпірування. Маленький темний об'єкт здатний врівноважити великий, але більш світлий по тону предмет. Велика, але менш насичена за кольором пляма може збалансувати маленьке, але яскраве зображення.

Організація статичних і динамічних постановок розвиває у студентів почуття руху і глибини простору. Статична композиція натюрмрту створюється прямими горизонтальними або злегка похилими предметами, драпіровками, складками. У портретних постановках композиція сприймається без руху, якщо модель посаджена або поставлена в фас, відсутні нахил голови, пластика тіла. Такі постановки створюють враження спокою. Стан рівноваги, спокою характерний і для симетричних композицій. У них в деякій мірі одна частина схожа на іншу, а композиційний центр майже збігається з геометричним. Постановки з подібною композиційною схемою часто бувають нудні для студентів. Статичні постановки іноді використовуються на початкових етапах навчання, коли учням ще не треба вирішувати складні просторові завдання. Більш цікавими вважаються динамічні постановки з ясно вираженим рухом в композиції. Рух в постановці натюрмрту створюють діагональний ритм, вглиб розташовані складки, драпірування, діагонально розміщені предмети [5].

При організації динамічної постановки портрета або фігури людини бажано використовувати невеликий нахил голови, поворот корпусу, вибирати цікаве і природне положення для рук і ніг. У постановці необхідно поєднувати об'єкти, різні за матеріалом, формою, розміром, кольором, тоном і фактурою.

Прийом контрастного зіставлення світлого і темного, кольорового і монохромного, блискучого і матового, високого і низького, круглого і прямокутного використовується також і для кращого виявлення матеріальності предметів. При створенні навчальної постановки необхідно гармонізувати по масі, кольору і тону не тільки саму натуру, предмети, а й проміжки між ними, а також частини навколишнього простору. Для навчальних постановок широко використовуються не яскраві і складні за формою і кольором предмети, а, навпаки, строгі і прості. Красу форми і кольору треба шукати в звичайних речах, таких як посуд і предмети домашнього вжитку, інструменти, різноманітні овочі і фрукти, квіти. Навчаються потрібно розкривати зміст того, що справжня краса знаходиться поруч і оточує нас кожен день.

Для тривалих постановок беруться переважно предмети, які не псуються при довгому зберіганні. В даний час натуральні продукти часто замінюють муляжами. Але, як показує досвід викладання, бажано все-таки використовувати в постановках свіжі фрукти, овочі, квіти, хліб, які надають більший емоційний вплив, ніж їх

муляжі.

Перші натюрморти повинні бути простими, що складаються з двох-трьох предметів, розміщених на нейтральному тлі, найкраще триплановістю. Основні труднощі для студентів полягають в передачі простору, глибини.

Для навчальних постановок слід використовувати бічне освітлення. Якщо не виходить висвітлити постановку збоку, можна скористатися верхнім освітленням. При висвітленні об'єктів в фас складніше передати їх обсяг і колір. Рідко ставляться постановки проти світла. Освітленням також можна моделювати простір в постановці, по-різному висвітлюючи передній, середній або дальній план.

Навчальна постановка з рисунку будується таким чином, щоб студенти відчували почуття задоволення при вигляді результатів своєї праці. Навички та вміння, отримані студентами в процесі написання навчальних постановок, в подальшому знайдуть застосування при виконанні ними творчих завдань. Незалежно від жанру, використання загального комплексного підходу при навчанні рисунку зводиться до розвитку композиційного мислення, вміння передавати освітлення, її матеріальність, контрасти, колорит, кольорове відношення, рух, пропорції, конструктивну будову, характерні якості натури.

Список використаної літератури

1. Педагогічний словник / [за редакцією дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка]. – К. : Педагогічна дамка, 2001. – 514 с.
2. Максимчук А.П. Створення середовища навчання і проектування навчального обладнання для підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва спеціальності 014.12 середня освіта (образотворче мистецтво) // Сучасний рух науки: тези доп. IX міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2-3 грудня 2019 р. – Дніпро, 2019. – Т.2. – 725 с – С. 395-398
3. Максимчук А.П. Підготовка вчителя до роботи з обдарованими учнями / А.П. Максимчук // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – 188 с. – С. 80-83.
4. Піддубна О. М. Педагогічний малюнок як основа професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі вивчення предметів «Малюнок» і «Живопис» / О. М. Піддубна // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2016. – Вип. 5. – С. 92-96. (фахове з 07.10.2015)
5. Піддубна О. М. Теоретичні основи викладання мистецької дисципліни «Рисунок» / О. М. Піддубна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2018. – Вип. 61, т. 1. – С. 95-99.
6. Тлумачний словник сучасної української мови : Близько 50 000 сл. / [уклад. І. М. Забіяка]. – К. : Арій, 2007. – 512 с.
7. Теплов Б.М. «Психология. Способность и одарённость». М. – 1966. – 52 с.

О. М. Миколайчук,

вчитель початкових класів

(Коростенська ЗОШ №1 I-III ст. з поглибленим вивченням іноземних мов)

Інтерактивні технології як засіб оптимізації навчання молодших школярів

Актуальність досвіду. Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017р.), Державної національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті, Концепції Нової української школи, Державного стандарту початкової освіти (2018), необхідно здійснити кардинальний перехід від традиційного інформаційно-пояснювального навчання, зорієнтованого на передачу готових знань, до компетентісно зорієнтованого, із використанням інноваційних технологій, спрямованого не тільки на засвоєння знань, а й на способи навчальної діяльності, розвиток творчої,